

XV. PSAK

2020. október 8-10.

Program és előadás kivonatok

Tartalomjegyzék

Konferencia program	3
Szekció beosztások	4
Előadás kivonatok	7
Auer Ádám	8
Bakonyi Zoltán	9
Bánáti Diána	10
Csitei Béla	11
Domsa Zsófia	12
Gocsál Ákos	13
Hajdu Bálint, Gyurcsik Béla	14
Harsányi Szabolcs Gergő	15
Hohmann Balázs	16
Hörömpöli Ádám	17
Huszthy Bálint	18
Barczikai Dóra, Jedlovsky-Hajdú Angéla	19
Kälbli Katalin, Kaj Mónika, Király Anita, Csányi Tamás	20
Korsósne Delacasse Krisztina	21
Kuthy Antal	22
László Balázs	23
Máté Zsolt	24
Mayer Krisztina	25
Mayer Martin János	26
Mecsi Beatrix	27
Miskolczi Christina, László Biró, Bruzsik Báborka, Szebik Huba, Lőrincz Dávid, Varga Zoltán Kristóf, Sente László, Orsolya Horváth, Halász József, Tóth Máté, Mikics Éva	28
Nagy Noémi	29
Niklai Patrícia Dominika	30
Pálfi Xénia, Spitzmüller Zsolt	31
Pelles Márton	32
Szabó Róbert	33
Személyi László	34
Szépvolgyi Enikő	35
Szives Márton Gábor	36
Tóth Enikő	37
Varga Zoltán Kristóf	38
Virág Ádám	39

Konferencia program

Október 8, csütörtök

14:00-15:30: **Szekcióelőadások 1.** : Emberek, növények (4)

15:30-16:00: **Szünet**

16:00-17:30: **Szekcióelőadások 2.** : Sport és játék (4)

17:30-18:00: **Szünet**

18:00-18:30: **Megnyitó**

- **Dr. Jedlovszky-Hajdú Angéla**, elnök, Pro Scientia Aranyérmesek Társasága
- **Prof. Dr. Földesi Péter**, rektor, Széchenyi István Egyetem
- **Prof. Dr. Szendrő Péter**, elnök, OTDT
- **Prof. Dr. Konczosné Szombathelyi Márta**, elnök, TDT, TT, Széchenyi István Egyetem

18:30-19:00: **Plenáris előadás: Prof. Dr. Rechnitzer János**

19:00-19:30: **Plenáris előadás: Prof. Dr. Bokor József**

Október 9, péntek

08:30-10:00: **Szekcióelőadások 3.** : Napjaink kihívásai (4)

10:00-10:30: **Szünet**

10:30-12:30: **Szekcióelőadások 4.** : Régi jog (5)

12:30-13:50: **Ebédszünet**

13:50-14:00: **Zenei műsor**

14:00-15:30: **Szekcióelőadások 5.** : MI, robotok és az ember (4)

15:30-15:45: **Rövid Szünet**

15:45-16:50: **Szekcióelőadások 6.** : Nyelv és irodalom (3)

16:50-17:00: **Rövid Szünet**

17:00-19:00: **PSAT Közgyűlés**

Október 10, szombat

08:00-10:00: **Szekcióelőadások 7.** : Régen történt (5)

10:00-10:30: **Szünet**

10:30-11:15: **Szekcióelőadások 8.** : Kisállatokkal a tudományban (2)

11:15-11:30: **Rövid Szünet**

11:30-12:00: **Művészeti szekció**

Szekció beosztások

Október 8, csütörtök

14:00 - 15:30 Szekcióelőadások 1.
Emberek, növények - Szekcióelnök: Siska Andrea
In vitro növénynevelési módszer tesztelése, fejlesztése elterjedt hazai szőlőfajtákon - <i>Pálfi Xénia, Spitzmüller Zsolt</i>
A Covid-19 és az élelmiszer-biztonság - <i>Bánáti Diána</i>
Hogyan szerkeszthetünk DNS-t? - <i>Hajdu Bálint, Gyurcsik Béla</i>
Nanorészecske, polimer és kompozit szálrendszerek előállítása orvosi célokra - <i>Barczikai Dóra, Jedlovszky-Hajdú Angéla</i>
16:00 - 17:30 Szekcióelőadások 2.
Sport és játék - Szekcióelnök: Nagy Noémi
A futás, mint a stresszel való megküzdés eszköze a koronavírus idején - <i>Mayer Krisztina</i>
Az életminőség és az egészségközpontú fitességi állapot összefüggése tipikus fejlődésű és sajátos nevelési igényű tanulóknál - <i>Kälbli Katalin, Kaj Mónika, Király Anita, Csányi Tamás</i>
Társasjáték - <i>Harsányi Szabolcs Gergő</i>
Hazardírozás a problémás szerencsejáték használatával, avagy hol marad a hatékony figyelmeztetés? - <i>Hörömpöli Ádám</i>
18:30 - 19:00 Plenáris előadás: Prof. Dr. Rechnitzer János
A magyar nagyvárosok fejlődési pályáinak sajátosságai Prof. Dr. Rechnitzer János
19:00 - 19:30 Plenáris előadás: Prof. Dr. Bokor József
Önvezető járművek: érzékelés, jelfeldolgozás, irányítás Prof. Dr. Bokor József

Október 9, péntek

08:30 - 10:00 Szekcióelőadások 3.

Napjaink kihívásai - Szekcióelnök: Harsányi Szabolcs Gergő

Napelemparkok modellezésének gyakorlati alkalmazásai - *Mayer Martin János*

A munkanélküliség kezelésének lehetőségei a közfoglalkoztatás bázisán szerveződő szociális szövetkezetek körében - *Virág Ádám*

Virtuális rendezvények: a fizikai és az online tér különbségei - *Személyi László*

Data, Information, Knowledge , E – Group - *Kuthy Antal*

10:30 - 12:30 Szekcióelőadások 4.

Régi jog - Szekcióelnök: Csítei Béla

A királyi jog elemei Szent László és Kálmán törvényeiben - *László Balázs*

"Beccsületbeli ügy" - jogtörténeti példa egy virtuális szcenárióra - *Korsósné Delacasse Krisztina*

Egyenlően, de elkülönítve - A nemzetiségi egyenjogúság védelme az ausztriai Birodalmi Bíróság alapjogi gyakorlatában - *Nagy Noémi*

Gondolatok az állami gyermekvédelem történetéhez - *Szépvolgyi Enikő*

Baranyai iskolák a Tanácsköztársaság idején - *Niklai Patrícia Dominika*

14:00 - 15:30 Szekcióelőadások 5.

MI, robotok és az ember - Szekcióelnök: Hegyháti Máté

Miként növelhető a szervezet bizalma a gépi tanulásban? - *Bakonyi Zoltán*

Mennyiben ruházzuk fel jogalanyisággal a robotot? - *Csítei Béla*

A békéltető testületi eljárások modernizációs lehetőségei – algoritmikus döntéshozatal, online vitarendezés és elektronikus kapcsolattartás - *Hohmann Balázs*

A mesterséges intelligencia kihívásai a szerződési jogra - *Auer Ádám*

15:45 - 16:50 Szekcióelőadások 6.

Nyelv és irodalom - Szekcióelnök: Ormai Eszter

Trauma és emlékezet a kortárs norvég irodalomban - *Domsa Zsófia*

A csángó sziszegés nyomában - *Huszthy Bálint*

Egyéni jellemzők a beszéd hangzásában: kutatás és alkalmazások - *Gocsál Ákos*

Október 10, szombat

08:00 - 10:00 Szekcióelőadások 7.

Régen történt - Szekcióelnök: Sipos Róbert

Magyarország részvétele 1956-os melbourne-i olimpián az ausztrál források tükrében - *Máté Zsolt*

Házasodni vagy cölibátusban élni? Koreai szerzetesek dilemmái a 20. század elejétől napjainkig - *Mecsi Beatrix*

Az egyévi önkéntességtől az előkészítő-tanfolyamokig: az első világháborús katona-tanulók iskolai kedvezményei - *Szabó Róbert*

Az innovatív haditechnológiára alapozott meggazdagodás és politikai befolyásszerzés: Robert Whitehead szerepe a fumei torpedógyártás világsikerében (1823–1923) - *Pelles Márton*

Szemelvények a Széchenyi fürdő tervezéstörténetéből - *Tóth Enikő*

10:30 - 11:15 Szekcióelőadások 8.

Kisállatokkal a tudományban - Szekcióelnök: Jedlovsky Pál

A gyermekkori szociális elhanyagolás következtében kialakuló felnőttkori viselkedési zavarok idegrendszeri hátterének vizsgálata egerekben - *Miskolczy Christina, László Biró, Bruzsik Bíborka, Szebik Huba, Lőrincz Dávid, Varga Zoltán Kristóf, Sente László, Orsolya Horváth, Halász József, Tóth Máté, Mikics Éva*

Hogyan szorong a patkány? Klinikai endofenotípusok a preklinikumban - *Varga Zoltán Kristóf*

11:30 - 12:00 Művészeti szekció

A magyar marimba
Szives Márton Gábor

Előadás kivonatok

A mesterséges intelligencia kihívásai a szerződési jogra

Auer Ádám

Az előadás egy konkrét mesterséges intelligenciát alkalmazó orvosi eszközzel kapcsolatos kutatás példájából indul ki. A mesterséges intelligencia szabályozás világszerte kutatások és elméleti fejtegetések tárgya, mindemellett már a hétköznapi életünk részét is képezi. A jelenlegi mesterséges intelligencia alkalmazások fő jellemzőit ismerteti az előadás, ezt követően a szerződéses környezetet és a szerződési jogi kérdéseket elemzi. A látszólag sablonos metodika az alábbi nyomon halad: ki a szerződéses partner? Mi a szerződés pontos tárgya? Melyek a felek fő kötelezettségei és jogai? A szerződésszegési szankciórendszer alkalmazható-e? Utóbbin belül a felelősség kit terheli(het)? Az egyes pontok elemzésekor olyan kérdésekre kell választ adni, amelyek látszólag "csak" szerződési jogi feladatok, ugyanakkor ezek a problémák egy sokkal tágabb koordinátarendszerben értelmezhetők, melynek pontjai pl.: a fogyasztóvédelem - alapjogok - technológiai kiterjedés - határon átnyúló jogérvényesítés. Összhangba hozható ez egy szerződésen belül, vagy a megoldás máshol keresendő?

A kutatás az MTA Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült.

Miként növelhető a szervezet bizalma a gépi tanulásban?

Bakonyi Zoltán

A gépi tanulásra építő döntéstámogató megoldások növelhetik a vállalat versenyképességét, így nem meglepő, hogy ezek beépítése a szervezeti működésbe kulcsfontosságú. Viszont a munkafolyamatokba való beépítés csak akkor lehet sikeres, ha a szervezet tagjai megbíznak a gépi tanulás javaslataiban. E tanulmány egy 32 mélyinterjúra épülő kutatás, mely olyan gyakorlati példákat gyűjtött, melyek az adatalapú döntéshozatalba vetett bizalommal foglalkoztak. A kutatás főbb eredménye, hogy az szervezet tagjai más-más elvárásokat fogalmazznak meg a gépi tanulás megbízhatóságával szemben, ha eltérő célokkal rendelkeznek (ilyen célok lehetnek a jobb előrejelzés készítése, a szervezet terheinek csökkentése, vagy a nagyobb kontroll elérése). Ennek megfelelően a bizalomnövelő tényezők is különböznek a szervezeten belül.

A Covid-19 és az élelmiszer-biztonság

Bánáti Diána

Az un. koronavírusok (SARS-CoV, MERS-CoV, SARS-CoV-2) állatokban és emberben is okoznak megbetegedéseket. A korábban járványt, akár világjárványt okozó vírusok (pl. madárinfluenza, un. sertésinfluenza) után 2020-ban az új koronavírus, a SARS-CoV-2 okozott pandémiás megbetegedéseket.

Mindenfajta élelmiszer potenciálisan elszennyeződhet szennyezett eszközökkel, felületekkel vagy a környezettel történő érintkezés révén. Felmerül a gyanú, hogy a SARS-CoV-2 vajon terjed-e élelmiszerek útján. Az összes meghatározó élelmiszer-biztonsági és járványügyi európai és világszervezet (pl. WHO, CDC, FDA, USDA) azt állítja, hogy jelenleg nincsen bizonyíték arra, hogy az élelmiszerek a vírus forrásaként vagy terjedési útként szolgálnának.

A vírus elsősorban cseppfertőzés útján terjed és néhány órától napokig (akár 3 napig) terjedő időn keresztül stabil aeroszollokban és bizonyos felületeken, többek között az élelmiszerek csomagolására is használt műanyag és karton felületén.

Bár a hűtés és fagyasztás hőmérsékletén a vírusok életben maradhatnak, azonban a biztonságos élelmiszer feldolgozási technológiákkal a legtöbb élelmiszerral terjedő betegséget meg tudjuk előzni.

Az élelmiszerlánc egyes pontjain (pl. HoReCa szektor, szállítás), valamint a Covid-19 pandémia alatt kialakult új gyakorlatok miatt viszont további élelmiszer-biztonsági aggályok merültek fel, amelyekre felhívja a figyelmet az előadó.

Mennyiben ruházzuk fel jogalanyisággal a robotot?

Csitei Béla

A közelmúltban a digitalizációt és a robotizációt érintő jogi szakirodalom szinte megkerülhetetlen témájává vált a robotok jogalanyiségének kérdése, amely arra keresi a választ, hogy indokolt-e jogokkal felruháznunk, valamint kötelezettségekkel terhelni a bizonyos fokú autonómiával bíró robotokat.

Az uralkodó álláspont szerint a jogalanyiség elismerése céltalan, ugyanis jelenleg a robot eljárását jogalanyiség hiányában is be tudjuk számítani valamely természetes vagy jogi személynek. A jogalanyiség elismerésével szemben megfogalmazott másik gyakori érv, hogy a jogalanyiség alapvetően az ember – valamint jellemzően az ember által létrehozott vagyontömegek – sajátja, így annak a gépekre való kiterjesztésével megteremtenénk az ember „konkurenciáját”.

Előadásomban mégis azt vizsgálom, hogy milyen érvek fogalmazhatóak meg – ha egyáltalán lehetséges érvelni – a robotok jogalanyiséga mellett. Hipotézisem, hogy a technológia aktuális fejlettségi szintjén a jogalanyiség kiterjesztése több problémát szülne, mint amennyit megoldana, azonban nem gondolom, hogy tézisem örök érvénnyel bír, még ha jelenleg igaznak is bizonyul.

Trauma és emlékezet a kortárs norvég irodalomban

Domsa Zsófia

A kortárs norvég irodalom egyik meghatározó témája a történelmi és a személyes traumák megjelenítése. A történelmi traumák jellemzően a 2011. július 22-én Anders Behring Breivik által elkövetett terrorhoz kötődnek, melynek során Oslóban és Utøya szigetén 77 ember vesztette életét. A 2011-es trauma jelenik meg Cecilie Løveid Straff (Büntetés) című költeményében vagy Brit Bildøen Sju dagar i august (Hét nap augusztusban) című regényében. A személyes traumákról szóló művek elsősorban a családon belüli abúzust tárgyalják, és a kortárs regényekben főleg az autofikciós irodalmi hullámhoz kapcsolhatók, mint Karl Ove Knausgård Harcom című regénye és Vigdis Hjorth Örökség című műve. Mindkét tematikus csoportról elmondható, hogy a szövegekből a traumát kiváltó okok és azok szimptomái egyaránt kiolvashatók. Az irodalmi olvasat célja ugyanakkor nem a diagnózis felállítása, vagy a traumát kiváltó esemény leírása, és nem is annak feldolgozása. Az elemzés szempontjából az irodalmi megformálás elsődleges, így a trauma által az emlékezetben hagyott nyomok, képek, benyomások vizsgálata, a trauma által okozott komplex állapot megértése a fő feladat.

A traumákat tárgyaló irodalmi szövegek ugyanakkor sokféle választ, egyaránt kritikát és mintát fogalmazznak meg arra, hogy a trauma élménye és az azt követő reakciók miként befolyásolják az egyént és az emberi közösségeket. Előadásomban egy-egy kortárs norvég mű elemzésével a történelmi és a személyes traumaélmények irodalmi megjelenítését, az emlékezet és a fantázia összefonódását mutatom be az emlékezetkutatás irodalomelméleti szempontból is jelentőséggel bíró eredményei alapján.

Egyéni jellemzők a beszéd hangzásában: kutatás és alkalmazások

Gocsál Ákos

Mindannyiunk hétköznapi tapasztalata, hogy amikor egy ismeretlen személy hangját halljuk anélkül, hogy látnánk - pl. telefonon vagy rádióban -, akarva-akaratlanul is különféle tulajdonságokkal ruházzuk fel: elképzeljük arcát, termetét, megítéljük életkorát, sőt, attitűdöket is kialakítunk vele kapcsolatban. A személyes találkozáskor azonban gyakran meglepődünk, mert magasabbnak, alacsonyabbnak, idősebbnek, fiatalabbnak gondoltuk.

Az utóbbi évtizedekben egyre több kísérleti fonetikus (és beszédkutatással foglalkozó más szakember) figyelmét keltette fel a jelenség vizsgálata. A kutatók a hang alapján kialakuló benyomások típusait, jellemzőit, a naiv ítéletek pontosságát, észlelői csoportokra jellemző sajátosságokat vizsgálják, beszédakusztikai mérések segítségével pedig azokat a beszédparamétereket, amelyeket a hallgató felhasznál a benyomás, ítélet kialakítása során. A személyészlelés így megismert törvényszerűségei számos helyen alkalmazhatók. Ezek közül néhány példa: 1. reklámhangok kiválasztása (a célcsoport hang-preferenciáinak figyelembevétele), 2. telefonos ügyfélszolgálaton dolgozók kiválasztása (kompetens, empátikus stb. beszélgetőpartner benyomását keltő hang), 3. kriminalisztikai alkalmazások (a fültanú által a hallott beszéd alapján adott jellemzések pontosságának vizsgálata), 4. beszédtechnológiai alkalmazások (a szintetizált beszéd érthetőségének, természetességének vizsgálata: felolvasó szoftverek, gépek, utastájékoztató rendszerek stb.).

Mindezek mellett a beszéd hangzásának, akusztikai minőségének akkor is van jelentősége, amikor látjuk a beszélgetőpartnert. Kutatások igazolják, hogy a párválasztásban, különféle kommunikációs helyzetekben a dominanciaviszonyok alakulásában, s általában is a másik emberről való gondolkodásban meghatározó szerepe van.

Az előadás a fenti problémakört, kutatási feladatait, lehetőségeit, dilemmáit mutatja be.

Hogyan szerkeszthetünk DNS-t?

Hajdu Bálint, Gyurcsik Béla

Génszerkesztés során a sejtekben módosítunk, kivágunk vagy beillesztünk szakaszokat egy DNS molekulában. Így megváltoztathatjuk a (hibás) genetikai információt. Ennek hatékony módja, ha elhasítjuk a kiindulási DNS szálát, amit a sejtben működő javító mechanizmusok összeillesztenek lehetőleg az általunk kívánt módon. A génszerkesztés számunkra talán legnagyobb kihívását az jelenti, hogy olyan „molekuláris ollót” kell terveznünk, amely mindig csak a célzott helyen hajt végre DNS hasítást.

Jelenleg három fő lehetőségünk van erre: Cinkujj fehérje-FokI nukleázok, TALE-FokI nukleázok és az RNS-vezérelt CRISPR-Cas9 rendszer. Mindhárom moduláris felépítésű: DNS-felismerő valamint DNS-hasító részből épül fel. Mindegyik mesterséges nukleáz okoz nemkívánt hasításokat is, ami mutációkhoz/sejthalálhoz vezethet. Ez abból adódik, hogy a DNS-hasító egység nem kellőképp szabályozott és akkor is működőképes marad, ha a DNS-felismerő szakasz részben károsodik.

Kutatásunk célja olyan újfajta nukleázok kifejlesztése, amelyek biztonságosabbak a jelenleg alkalmazott rendszereknél. Ennek megvalósítására az egyik elképzelésünk, hogy a DNS-hasító egységet csak akkor alakítjuk ki, amikor az inaktív nukleáz már a megfelelő helyre jutott be. Ezt a nikkel indukált peptidhidrolízis révén valósíthatjuk meg.

Egy másik lehetőség, hogy a „molekuláris ollót” kettéválasztjuk és a DNS-felismerő szakasz két végére helyezzük. Az olló így csak akkor aktiválódik, ha a DNS-felismerő szakasz hozzákötődik az elhasítani kívánt génhez és a két vége összeér. A hasításért az NCoIE7 nukleáz doménje a felelős, amely csak akkor képes működni, ha a fehérje két vége térben közel kerül egymáshoz.

Társasjáték

Harsányi Szabolcs Gergő

2019 márciusában kaptam a felkérést, hogy a magyar női tőr válogatott szűkebb keretével (7 fő) dolgozzak az olimpiai kvalifikációs ciklus végéig a csapat sportpszichológusaként. A velük való munkába - természetesen a megfelelő szintű titoktartás betartásával - nyújt némi betekintést az előadás. Hangsúlyt fektetek az alapvető szociál- és sportpszichológiai jelenségekre, melyek őket érték a bő egy év alatt (pl: hazai rendezésű világbajnokság). Megpróbálok néhány magyarázatot felvillantani az okokból, miért előzhettek meg olyan válogatottakat, melyek tagjai az egyéni világranglistán átlagosan jobban állnak náluk. Végül pedig bemutatom azon társasjátékok sorát, melyet az adott időszakban adtam nekik.

A békéltető testületi eljárások modernizációs lehetőségei – algoritmikus döntéshozatal, online vitarendezés és elektronikus kapcsolattartás

Hohmann Balázs

A békéltető testületek a fogyasztóvédelmi jogviták alternatív vitarendezési módjának legfontosabb hazai fórumai, amelyek intézményesített lehetőséget biztosítanak a fogyasztói jogsérelemmel járó ügyek gyors, olcsó és hatékony orvoslására. Az intézmény nem csak Magyarországon, hanem nemzetközi szinten is kiváló vitarendezési hatékonysággal rendelkezik, amely nagyban hozzájárul az érintett országok fogyasztóvédelmi jogszabályainak érvényesüléséhez.

A testületek munkájának, rájuk vonatkozó joganyagok tudományos igényű vizsgálata és az ebből születő hazai és nemzetközi tudományos munkák száma ehhez képest méltánytalanul visszafogott és szerény, miközben a testületek hatékony működése, működtetése nemcsak gyakorlati és jogszabályi tényezőkön múlik, hanem e folyamatok elméleti megalapozottságán is. Ugyan a területet érintő, közelmúltbéli magyarországi jogszabályi reform számos újítást és modernizációt eredményezett, de egyelőre érintetlenül hagyott számos elméleti és gyakorlati, a jogalkalmazás során is jelentős problémákat eredményező kérdéskört – így például a határon átnyúló jogviták megnyugtató rendezését, a kommunikációt elősegítő elektronikus kapcsolattartás kérdéskörét vagy akár azt, hogy hogyan lehet bevonni a mesterséges intelligenciát, egyéb szoftveres megoldást a döntéshozatalba vagy az online vitarendezést az eljárás kereteibe.

Az előadás célja, hogy a két évtizedes hazai gyakorlatra visszatekintő békéltető testületek eljárása kapcsán feltárja a modernizációs lehetőségeket és megvizsgálja, hogy a modern infokommunikációs eszközök hogyan segíthetik elő az eljárások eredményességét.

Hazardírozás a problémás szerencsejáték használatával, avagy hol marad a hatékony figyelmeztetés?

Hörömpöli Ádám

Doktoranduszként a problémás és patológikus szerencsejáték használat és az érzelemszabályozás közti kapcsolatot vizsgálom. Ezen fajta viselkedéses függőség terén Magyarországon átlag 3,3%-os élethossz prevalencia figyelhető (Kun, Balázs, Arnold, Paksi, & Demetrovics, 2012). A szakirodalmi áttekintő készítésekor feltűnt, hogy a keresési kulcsszavak és a hirdetés optimalizálás miatt egyre több szerencsejátékkal kapcsolatos hirdetéssel találkozom online. Ebből adódik a kérdés, hogy ha például problémás/patológikus szerencsejáték használó volnék és interneten keresnék segítséget, akkor a keresés miatt feltűnő reklámok mennyiben rontanák a helyzetem.

Mivel ezek érzelmi alapú üzenetek, melyek fogyasztásra ösztönöznek (Parke et al., 2014), ráadásul a szerencsejáték esetében magát a szerencsejátékot teszik elfogadhatóvá, hétköznapivá például úgy, hogy könnyű pénzszerzési lehetőségnek tüntetik fel magukat, tudva, hogy mindezek pozitív kapcsolatban vannak a problémás és a patológikus szerencsejáték használatával (Gupta et al., 2013), bátran kijelenthetem, hogy nem sokat segítenek a helyzetem. Ráadásul ezekre a reklámokra a veszélyeztetettebb csoportok fogékonyabban (Parke et al., 2014). Ezek tartalmát jobban fel tudják idézni (Derevensky et al. 2010 in Parke et al., 2014), és könnyebben is észlelik ezeket (Binde, 2009 in Parke et al., 2014). A helyzetet az is súlyosbítja, hogy az ilyen reklámok mennyiségéhez is viszonyítva kevés a figyelmeztető üzenet (Gupta et al., 2013 és Parke et al., 2014). Ha megnézzük egy magyarországi kaparós sorsjegy hátát, látjuk, hogy ez néhány sor, amik általában csak nyerési valószínűségi mutatók, melyek a racionális, ésszerű döntést hivatottak támogatni. Azonban az így felépített figyelmeztető üzenetek, ahogy erre Gainsbury (2015) is rámutat, pont a veszélyeztetett csoportok esetében nem működnek, vagy csak nagyon alacsony hatásfokkal. De ha ezek megfelelő stratégiával készülnek (pl. pozitív önértékelést támogató keretezés), hatékonyságuk megnő (Gainsbury, 2015).

Előadásomban az ezen a téren készülő kutatásom hozom megvitatásra az előzetes adatokkal, hogy a szélesebb kutatói közönség meglátásait bevonva hazai szinten is hatékonyabb prevalens segítséget tudjunk majd nyújtani.

Kulcsszavak: problémás és patológikus szerencsejáték használat, viselkedéses függőség, reklámok, figyelmeztető üzenetek

A csángó sziszegés nyomában

Huszthy Bálint

A magyar nyelv legarchaikusabb változatai a moldvai csángók körében maradtak meg, közülük is az északi csángók őrizték meg a legősibb magyar nyelvi ínyencségeket. Ezek közé tartozik, hogy a palatális /s, cs/ hangok helyett /sz, c/ foghangot ejtenek, amitől úgy tűnik, mintha pöszék lennének, pl. „Dicértesszék a Jézusz Krisztusz!”. A „csángó sziszegés” jelenségével a XVIII. századtól kezdve foglalkoznak a kutatók, de máig nem sikerült mindenki számára elfogadható magyarázatot találni rá. Előadásomban összefoglalom az eddigi kutatások lényegét, és modern hangtani keretben újra megvizsgálom a jelenségek körét. Céloom kimutatni, hogy ez a fajta „pöszeség” nem nyelvi folyamat eredménye, tehát valóban megőrzött régiségről van szó, nem pedig logopédiai zavarról vagy román hatásról. Az elméleti fejtegetéseket egy esettanulmánnyal is alátámasztom, Tánczos Vilmos 1998-as szabófalvi gyűjtése alapján.

Nanorészecske, polimer és kompozit szálrendszerek előállítása orvosi célokra

Barczikai Dóra, Jedlovszky-Hajdú Angéla

A polimer nanokompozitok előnye napjainkban, hogy mind a nanorészecske, mind a polimer előnyös tulajdonságait tartalmazzák, így a létrehozott kompozit felhasználása szélesebb körben megtörténhet.

A Bolyai+ ösztöndíj keretein belül a korábbi kutatásaim alapján antibakteriális nanorészecskéket tervezek kialakítani mesterséges poliaminosav származékokból felépülő szálrendszerben hatóanyag tartalom mellett, tehát tudományszerűsítő előadásom ezt a tématerületet taglalja.

Elsődleges célunk kutatásainkkal, hogy egy olyan sebkötözőt alakítsunk ki, mely teljes mértékben aminosav származékból épül fel, így lebomló, és tápanyagként szolgálhat az újonnan kialakult szöveti struktúrának. Mivel antibakteriális hatással is rendelkezik a csapdázott nanorészecskék végett, így a fertőzések megakadályozásában is jelentős előrelépést jelentene, a fájdalomcsillapító hatóanyag pedig csökkentené a páciens diszkomfort érzetét.

Kutatásaink során egy megfelelő sebfedő kialakítás esetében fontos vizsgálni a mechanikai tulajdonságait a potenciális terméknek, emellett a különböző baktériumokra kifejtett hatását, mely baktérium kultúrák egy seb esetében fertőzőként léphetnek fel. A hatóanyag kijutása ebből a komplex rendszerből szintén nem elhanyagolható. Célunk egy elnyújtott hatóanyag leadó rendszer kifejlesztése.

A kutatás az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-19-4-SE-04 és ÚNKP-20-5-SE-9 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

Az életminőség és az egészségközpontú fittségi állapot összefüggése tipikus fejlődésű és sajátos nevelési igényű tanulóknál

Kälbli Katalin, Kaj Mónika, Király Anita, Csányi Tamás

Vizsgálatunk célja a tipikus fejlődésű és sajátos nevelési igényű (SNI) (enyhén értelmi fogyatékos, látássérült, hallássérült, mozgáskorlátozott, autizmus spektrum zavarral élő, egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő) gyerekek egészségközpontú fittségi állapotának és életminőségének feltérképezése, a fittségi állapot és az életminőség egyes dimenziói között fennálló összefüggések feltárása volt.

2017 és 2019 között 2631 tipikus fejlődésű és 1053 sajátos nevelési igényű gyermek egészségközpontú fittségének és életminőségének vizsgálatát végeztük el NETFIT®-tel és a KIDSCREEN-27 kérdőívvel.

A gyengénlátó/aliglátó gyermekek kivételével az SNI gyermekek egészségzónába kerülési aránya a tesztek többségében a tipikus fejlődésű gyermekeknél szignifikánsan alacsonyabbnak bizonyult. A fittségi index értéke az autizmus spektrum zavarral élő és a vak gyermekeknél volt a legalacsonyabb.

Az életminőség egyes dimenzióiban alacsony életminőséget két vizsgálati csoport esetén találtunk. Az autizmus spektrum zavarral élő fiúk életminősége a szociális támasz, barátok, a lányok életminősége pedig a fizikális jóllét dimenziójában bizonyult átlag alattinak. A hallássérült fiúkat az autonómia, a szülőkkel való kapcsolat és a szociális támasz, barátok, a lányokat a szociális támasz, barátok és az iskola dimenziójában jellemzi alacsony életminőség.

A fittségi állapot és az életminőség összefüggése SNI csoportonként különbözik egymástól. A fittségi állapotot globálisan mutató fittségi index a gyengénlátó gyermekek kivételével minden vizsgálati csoport esetén az életminőség fizikális jóllét dimenziójával mutatta a legszorosabb (pozitív) összefüggést. A maximális oxigénfelvevő képesség minden csoportnál pozitív összefüggést mutatott az életminőség fizikális jóllét dimenziójával.

Az SNI gyermekek tipikus fejlődésű gyermekekhez viszonyított alacsonyabb egészségzónába kerülési aránya a NETFIT® tesztjeiben, továbbá a fittségi állapotnak az életminőség fizikális jóllét dimenziójával való összefüggése felhívja a figyelmet a rendszeres testmozgás jelentősége az SNI gyermekek életében. Az egészségtudatos életvezetés kompetenciájának kialakítása ezért az SNI gyerekek nevelésének és oktatásának is szerves részét kell, hogy képezze.

"Beccsületbéli ügy" - jogtörténeti példa egy virtuális szcenárióra

Korsósné Delacasse Krisztina

Az ún. virtuális szcenárió egy modern és interaktív, digitálisan kivitelezett, szcenárió alapú tanítási és tanulási technika. Lényege, hogy olyan realisztikus helyzeteket szimuláljuk, amelyekben életszerű, az adott szakmához szervesen kapcsolódó problémák megoldását kérjük a hallgatóktól. Egy-egy ilyen virtuális szcenárió eljátszása során a hallgatók egy elképzelt történet főhősének szerepébe helyezkednek, és az események sorában előre haladva újabb és újabb döntésekre kényszerülnek, amelyeket a legjobb tudásuk szerint és a tananyagból elsajátítottak alapján kell meghozniuk. Ha helyesen döntenek, az ideális pályán végighaladva eljutnak a boldog végkifejletig, azonban egy-egy rossz választás következtében mellékvágányra is kerülhetnek, sőt az általuk mozgatott főhős akár végleg el is bukhat. Mivel a tér és az idő virtuális, a virtuális szcenáriók az élet általános ritmusához képest felgyorsítják az ok-okozati összefüggések megtapasztalását, a döntéshozatali képesség és az önbizalom fejlődését, ezzel együtt a (szak)tudás megszerzését. Különleges kognitív értékük a mélytanulás erősítése, a kollektív kivitelezés pedig kifejezetten fejleszti a team alapú együttműködést.

A mintaként bemutatandó virtuális szcenárió a XIX. század végének Magyarországra kalauzolja a résztvevőket, akik egy nagypolgári családból származó ifjú bőrébe bújva tapasztalhatják meg a bíróvá válás folyamatát és mindennapos nehézségeit, ezáltal megismerkedhetnek a bírói pálya akkori feltételrendszerével, a bírói függetlenség garanciáival, a bírák felelősségre vonásának néhány lényeges szabályával. Az előadás időtartama nem ad arra lehetőséget, hogy a hallgatóság a teljes "játékot" végigjátssza, de egy kis ízelítőt nyújt abból, hogy vajon összhangban lennének-e a résztvevők lépései a korabeli jogszabályok rendelkezéseivel, megfelelne-e magatartásuk annak, amit a bírótól a társadalom elvár(t).

Nos, kezdhetjük?

Tisztos polgári családból származó ifjú vagy. Világéletemben a nagypolgári lét vett körül, az ennek megfelelő életmódot mindig is élvezted. Szereted a lovaglást, a lóversenyt, a vadászatot és szívesen jársz társaságba, tagja vagy több városi egyletnek, lapnak és persze a kaszinónak. Édesapád többségi tulajdonosa és vezetője egy részvénytársasági formában működő gyárnak, amely a korábbi családi vállalkozásból nőtte ki magát. Jogi végzettséggel rendelkezel, jelenleg te is igazgatósági tag vagy a családi cégben, ám az a terved, hogy a bírói pályán boldogulsz és próbálsz még feljebb emelkedni.

Azonban van némi bökkenő...

Data, Information, Knowledge , E – Group

Kuthy Antal

E-Group ICT Software ZRT. százszázalékos magyar tulajdonban lévő innovatív informatikai cégcsoport, 1993.

Az E-Group Zrt. és a Pécsi Tudományegyetem konzorciuma valósítja meg az InnoHealth DataLake, egészségügyi adatokra épített kutatást, innovációt támogató projektet. Adatból információ, információból tudás, tudásból bölcsesség nyerhető, a bölcsesség pedig fenntartható, gazdag és egészséges társadalmat eredményez.

Az IHDL projekt fő célja egy típusában új komplex informatikai rendszer ('adattó') koncepciójának kidolgozása, infrastruktúrájának megvalósítása és gyakorlati implementálása, ami a PTE valamennyi egészségügyi adatának begyűjtésére, tárolására és az adatok analízisére egyaránt képes.

Projektünk jelentős lépés az adatvagyon számbavételéhez, gondos megtartásához, kezeléséhez, valamint innovatív hasznosíthatóságához.

A projektben három szakmai – informatikai technológiai (IT), orvosi-egészségtudományi és jogi –, egymással szoros összefüggésben működő és kommunikáló modult képeztünk a különféle szakterületek, tevékenység-típusok és szakemberek (informatikusok, mérnökök, klinikusok, egészséggazdasági, egészségtudományi szakemberek és jogászok) koordinált együttműködésére.

A merőben új típusú innovatív informatikai adattó rendszer lehetővé teszi az egészségügyi adatok eddigi hazai gyakorlatot meghaladó kiaknázását.

A királyi jog elemei Szent László és Kálmán törvényeiben

László Balázs

Szent László és Kálmán törvényeiből legtöbbször a vagyon elleni deliktumokkal és az egyházzal, vallásgyakorlással kapcsolatos rendelkezéseket idézik. E források vizsgálata során azonban közjogi jellegű rendelkezéseket, köztük a király közjogi állását meghatározó, hatalmát gazdasági és politikai szempontból megalapozó szabályokra, vagyis a királyi jog elemeire vonatkozó rendelkezéseket is találunk.

Hazánk korabeli közjogi-hatalmi berendezkedésének megismerésében e források jelentősége azért is nagy, mert keletkezésük ideje az első saját írott forrásaink – Szent István törvényei és Intelmei – és a királyi kancellária felállítását követő, írott forrásokban gazdagabb korszak (lényegében a XIII. század) közötti mintegy két évszázados, sajnálatosan forrásszegény időszak közepére tehető. Szent László és Kálmán törvényeiben ráadásul nagy mértékben visszaköszönnek az első királyunk törvényeiben szabályozott kérdéskörök.

A királyi jog elemei közül Szent László és Kálmán törvényeiben is az egyházzal kapcsolatos jogosítványok és az úgynevezett vagyonérdekű jogok, a fiscalia regum körébe tartozó elemek – a birtokadományozás a birtokok királyra háramlásának kérdésköre, valamint a királyt illető egyéb, főleg bírságos bevételek – jelennek meg legtöbbször.

Ugyanakkor magából a törvényhozás tényéből, a törvények előszavából és egyes érdemi rendelkezések szóhasználatából következtethetünk a törvényhozás jellegére, körülményeire, továbbá találhatunk e forrásokban a kormányzásra-igazgatásra vonatkozó, valamint a királyi és a királytól származtatott bíraskodási hatalommal kapcsolatos rendelkezéseket is.

A királyi jog elemei és királyi hatalom korabeli működésének e forrásokban felismerhető nyomaiból pedig kirajzolódik a mindenkori királynak az államszervezet alapjainak, valamint a kiépülő állam jogi alaprendjének lefektetésében betöltött központi szerepe, ami alapján – az empirikus és jogi értelemben vett alkotmány fogalmán keresztül – a királyban a korabeli alkotmányozót láthatjuk.

Magyarország részvétele 1956-os melbourne-i olimpián az ausztrál források tükrében

Máté Zsolt

Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharchoz kapcsolódó, a világon az egyik legismertebb esemény a melbourne-i olimpia véres vízilabda-mérkőzése. Előadásomnak a célja, hogy a Magyarország részvételét, a magyar delegációval kapcsolatos eseményeket egy ausztrál nézőpontból mutassam be. Kutatásom alapját egy 2019-ben folytatott ausztráliai könyvtári és levéltári kutatás biztosítja.

A magyar forradalom híre kapcsán szinte az utolsó pillanatban kellett az olimpiát szervezőknek cselekednie. Új, a szovjet delegációtól távoleső szállást kellett biztosítaniuk. Megnövelt védelmi intézkedések követték a magyar csapat mérkőzéseit. Az ausztrál lapok megemlékeztek minden magyar sikerről és elismerően nyilatkoztak a magyarok sikereiről. Az ausztrál társadalom a magyar csapatot rengeteg adománnyal, felajánlással is ellátta. Miközben a bizonytalan helyzetben több sportoló menekültekérelmet adott be, hogy Ausztráliában kezdjen új életet.

Előadásomban azokra a kérdésekre keresem a választ, hogy miben változtatta a magyar delegációra vonatkozó előkészületeket a forradalom híre és eseményei. Hogyan kezelték a szovjet és magyar sportolók védelmét? Milyen volt a magyar sikerek sajtóvisszhangja Ausztráliában? Hogyan fogadta az ausztrál titkosszolgálat a magyar delegáció tagjainak menekültekérelmeit?

A futás, mint a stresszel való megküzdés eszköze a koronavírus idején

Mayer Krisztina

Kutatásomban a COVID-19 járvány lassítása miatt hozott intézkedések hatását vizsgáltam a hosszútávfutók sportolási szokásaira és jóllét érzésére mennyiségi és minőségi módszerekkel. Összesen 323 futó (átlagos életkor: 41.72 ± 8.78 , 41.8% férfi, 58,2% nő) adatait elemeztem. A futók 46,9%-a megváltoztatta futási szokásait a világjárvány alatt, 20,4%-a pedig részben változtatott. A legkedvezőtlenebb pszichológia jóllétet annál a csoportnál tapasztaltam, akik változtattak a futási szokásaikon. Csak 9 ember jelezte, hogy egyáltalán nem fut, és 10 személy futópadon edzett, a kinti futás helyett. Összességében a vizsgált személyek szignifikánsan többet futottak a karantén első hónapjában, mint az azt megelőző hónapban, melyet részben magyaráznak a megváltozott munkakörülmények, az otthoni munkavégzés, a lecsökkentett munkaidő, valamint az elveszett munkahely. A többletfutás magyarázó tényezője a nagyobb fokú stressz volt (DASS-21). A futás alkalmas arra, hogy a megváltozott körülmények miatti felgyülemlett stressz levezetésére szolgáljon és visszaadja a futók szabadságérzését. Mindezeket a vizsgálati személyek az interjúk során megerősítették.

Napelemparkok modellezésének gyakorlati alkalmazásai

Mayer Martin János

A napelemek napjaink leggyorsabban fejlődő megújuló alapú energiatermelői, melyeknek komoly szerepük lesz a hosszú távon fenntartható és környezetbarát villamosenergia-ellátás megteremtésében. A napelemparkok tervezésének és termelésük előrejelzésének fontos lépése a működésük minél pontosabb elméleti modellezése. Egy napelempark teljesítményét az időjárás függvényében egy modell lánc segítségével számolhatjuk, amely a felületre jutó sugárzás leírásától a napelemek modellezésén keresztül a rendszerveszteségek számszerűsítéséig öleli fel a főbb számítási lépéseket. Az eredmények pontossága és megbízhatósága jelentősen függ az időjárási adatoktól és a láncot alkotó modellektől is, így ezek megfelelő megválasztása döntő fontosságú a gyakorlati alkalmazások során.

Az előadás során bemutatom a napelempark modellek általános felépítését, a különböző modellváltozatok összehasonlítására szolgáló általános keretrendszert, a rendelkezésre álló adatokat, valamint összefoglalom a vizsgálatok várt és váratlan tanulságait. Az eredmények mind a létező erőművek aznapi és másnapi időtávú termelés előrejelzése, mind az újonnan létesülő napelemparkok optimális tervezése során hozzájárulnak a pontosabb és megbízhatóbb modellezéshez, amivel elősegítik a napenergia minél nagyobb arányú és minél gazdaságosabb elterjedését.

Házasodni vagy cölibátusban élni? Koreai szerzetesek dilemmái a 20. század elejétől napjainkig

Mecsi Beatrix

Toksöng 獨聖, a „magányos szent” ábrázolásai gyakran láthatók Korea buddhista kolostoraiban. A szerzetesi ruhát viselő idős remete ábrázolásait gyűjtve arra a kérdésre, hogy miért is magányos, a helyiek és a szerzetesek is gyakran azt válaszolják, hogy egyedül van, nincs felesége. De miért jelenik meg ilyen magyarázat egy buddhista szerzetesről egy olyan helyen, ahol a buddhista szerzeteseknek az ilyen ábrázolások készítésének idején hagyományosan cölibátusban kellett élniük?

Erről az értelmezésről úgy vélik, hogy a Chosön kor (1392 –1910) hivatalos ideológiájának, a konfuciánus gondolkodásnak a hatását tükrözi, ám valószínűbb, hogy ezeket az állításokat általában a 20. század eleje után tették, amikor a koreai buddhista vallási élet képe jelentősen megváltozott a japán gyarmati időszakban. A japán megszállás időszakában nyilvánosan is megjelent az a lehetőség, hogy a buddhista szerzetesek házasodjanak és családot alapítsanak, amely szokás Japánban már a Heian időszakban (794–1185) is bevett szokás volt, és a Meiji korszakban újra általánossá vált egy 1872-ben hozott rendeletnek megfelelően, amelyben megengedték a buddhista szerzeteseknek a házasságot, a családalapítást és a húsevést. E lehetőség megjelenésével a hagyományosan cölibátusban élő koreai szerzetesek előtt kirajzolódott egy másik alternatíva, és elkezdődtek a viták arról, hogy mely életforma követése lenne célravezető. A dilemmát, hogy mely alternatívát válasszák a koreai szerzetesek, a szakirodalomban általánosan úgy magyarázzák, mint választást a modernizáció, de egyben a gyarmatosító hatalommal való szorosabb kapcsolat vagy pedig a kemény vonalas nacionalizmus között. Azonban ha alaposabban megvizsgáljuk ezt a kérdést, kirajzolódik egy sokkal árnyaltabb kép, hogy mi is vezethette a hagyományosan cölibátusban élő koreai szerzeteseket a 20. század elején arra, hogy egyre többen vállalták fel a házasság életformát. A ma újra a cölibátust ideálnak tekintő legnagyobb rend által dominált kutatások leegyszerűsített és a szakirodalomban sokat hangoztatott nézetei mellett, az ideológiai és vallási megfontolásokon túl kimutatható, hogy számos más, néha sokkal prózaibb körülmény is szerepet játszott a szerzetesi házasságok adott időszakokban való növekedésében, illetve csökkenésében.

A gyermekkori szociális elhanyagolás következtében kialakuló felnőttkori viselkedési zavarok idegrendszeri hátterének vizsgálata egerekben

Miskolczi Christina, László Biró, Bruzsik Bíborka, Szebik Huba, Lőrincz Dávid, Varga Zoltán Kristóf, Sente László, Orsolya Horváth, Halász József, Tóth Máté, Mikics Éva

Fejlődés során az agy dinamikus átalakulási folyamatokon megy keresztül, és ebben az időszakban különösen érzékeny a környezeti hatásokra. A gyermekkori averzív szociális környezet, mint a bántalmazás elszívése vagy a szociális elhanyagolás, rendellenességeket okozhat az idegrendszer fejlődésében, ami felnőttkorban pszichiátriai zavarok megjelenéséhez vezethet. Kutatásaink során egy egérmodellen keresztül vizsgáltuk a gyermekkori elhanyagolás viselkedésbeli és idegrendszeri hatásait. Idegrendszeri vizsgálataink a mediális prefrontális kéregre és az itt lévő parvalbumin gátlósejtekre összpontosultak. A mediális prefrontális kéreg a szociális viselkedés egyik fő szabályozó agyterülete, és érése fiatal felnőttkorban is tart, ezért az averzív környezeti hatásokra fokozottan érzékeny. A parvalbumin gátlósejtek pedig fontos szerepet játszanak az agykéreg érési folyamataiban.

Kutatócsoportunk a gyermekkori elhanyagolás vizsgálatára a szociális izolációs egérmodellt alkalmazza. Ennek során hím egereket 3 hetes korban elválasztunk az anyától, majd szociálisan (4 állat dobozonként) vagy izoláltan (1 állat dobozonként) tartjuk őket 6 héten keresztül, felnőttkorig. Felnőttkorban több viselkedéstanulmányon keresztül figyeltük meg az izoláció viselkedésbeli hatásait, majd a mediális prefrontális kéregben vizsgáltuk az egyes al régiók sejtaktivitását és a parvalbumin gátlósejtekre érkező bemeneteket. Eredményeink szerint izoláció hatására a szociális viselkedésben zavarok következnek be: megnő a defenzív viselkedésformák aránya és megjelenik a kóros agresszió. Izolált állatoknál a mediális prefrontális kéreg eltérő sejtaktivitás-mintázatot mutat a szociális állatokhoz képest, emellett a parvalbumin gátlósejtekre több általános bemenet, ezen belül több serkentő bemenet érkezik. Összefoglalva, eredményeink szerint a szociális izoláció a mediális prefrontális kéreg hálózati működésében zavarokat idéz elő, és ez hozzájárulhat a felnőttkorra megjelenő abnormális szociális viselkedéshez.

Egyenlően, de elkülönítve - A nemzetiségi egyenjogúság védelme az ausztriai Birodalmi Bíróság alapjogi gyakorlatában

Nagy Noémi

Míg Magyarországon az 1868. évi XLIV. törvény, addig Ausztriában az 1867. évi alkotmány szabályozta a nemzetiségek egyenjogúságát a dualizmus korszakában. A 142. sz. alkotmánytörvény biztosította az állam minden népcsoportjának egyenjogúságát és sérthetetlen jogát nemzetiségének és nyelvének megőrzésére és ápolására. Az állam kifejezetten elismerte az ún. landesüblichen Sprachen (adott tartományban szokásosan használt nyelvek) egyenjogúságát az iskolákban, a hivatalokban és a közéletben. Emellett azt is előírta, hogy a vegyes lakosságú koronaterületeken a nyilvános oktatási intézményeket úgy kell létrehozni, hogy egy második tartományi nyelv kényszerű tanulása nélkül minden népcsoport megkapja a szükséges eszközöket a saját nyelvű képzéshez.

A Gleichberechtigung elve nem pusztán jogállami dekoráció volt, mivel alapjogi sérelem esetén az 1869-ben létrejött Birodalmi Bírósághoz lehetett fordulni. A Reichsgericht működésének öt évtizede alatt több mint száz esetben foglalkozott a nemzetiségi-nyelvi egyenjogúság kérdésével, és az 1875. évi törvénnyel felállított Közigazgatási Bíróság is szép számban tárgyalt kapcsolódó ügyeket. Előadásomban elsősorban a Birodalmi Bíróság joggyakorlatából szemezgetve vezetem be a hallgatóságot a poliglott birodalom nyelvi kavalkádjának elméleti és gyakorlati kérdéseibe.

Baranyai iskolák a Tanácsköztársaság idején

Niklai Patrícia Dominika

A Tanácsköztársaság rövid fennállása alatt (1919. március 21. – augusztus 1.) alapjait tekintve szervezték át az oktatásügyet. Az egyházak befolyását igyekeztek csökkenteni, ez az iskolák életében oly módon jelent meg, hogy ideológiai alapon vallássemlegesség megvalósítására törekedtek. Ennek érdekében az iskolákat – nemcsak a felekezetek által fenntartott intézményeket, hanem ugyanúgy a községi, a társulati és a magán fenntartású iskolákat is – államosították, a nevelés terén elsődleges szerepet az államnak szántak. A Forradalmi Kormányzótanácsot és a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumot ekkor felváltó Közoktatásügyi Népbiztosság számos intézkedést tett a közoktatási intézmények állami átvétele, a vallás kiszorítása iránt. Ennek keretében a tanítókat igyekeztek kommunista szellemben átnevelni, a papokat, apácákat és szerzeteseket tanítóként akkor alkalmazták tovább, ha ők világi személyeknek nyilvánították magukat. Az államosítás mellett az oktatási rendszer problémáit radikális ütemű megoldásokkal, azonnal szeretnék volna megoldani, ez pedig több esetben elnyerhette a tanítók támogatását, akiknek nagy többsége – fórumaikon előadottak szerint – alapvetően elégedetlen volt korábbi (anyagi és társadalmi) helyzetével.

A rendszer bukását követően éles politikai váltás következett be, a hangsúly a vallásos nevelésen még élénkebben jelentkezett, mint a Tanácsköztársaságot megelőzően. Ennek megfelelően a Tanácsköztársaság intézkedéseit támogató, vagy legalábbis azt kiszolgáló tanítók kivizsgálása elengedhetetlennek bizonyult. E fegyelmi eljárások iratai részletesen fennmaradtak a Magyar Nemzeti Levéltár Baranya Megyei Levéltárában, a Baranya megyében lezajlott eseményekről, a helyi intézkedésekről ezek feltárásával kaphatunk részletesebb képet. A vizsgálat alá vont tanítók történeteinek keresztül bontakozik ki a baranyai iskolák mindennapi működése a Tanácsköztársaság idején.

In vitro növénynevelési módszer tesztelése, fejlesztése elterjedt hazai szőlőfajtákon

Pálfi Xénia, Spitzmüller Zsolt

A szakirodalomban számos növényfajra vonatkozóan, például szőlőre is találhatunk in vitro neveléssel, szaporítással foglalkozó leírásokat és kísérleti eredményeket. Különböző tápközegeket (MS, ½ MS, WPM) és növekedést szabályzó anyagokat alkalmaznak e célra, attól függően, hogy az in vitro növénynevelésnek mely módjáról (pl. kalluszból vagy nodális szegmensből történő regeneráció) és melyik szakaszáról (iniciáció és elongáció, proliferáció és multiplikáció vagy gyökereztetés) van szó. Ehhez általában kétféle növényi hormonra van szükség: auxinok (pl. IBA) és citokininek (pl. 6-BAP), melyek koncentrációjuk és az egymáshoz viszonyított arányuk függvényében hatnak. Az optimális mennyiséget túllépve gátolják a növények fejlődését, pl. minél magasabb a 6-BAP koncentrációja, annál rövidebbek lesznek az új hajtások, „bokrosodnak”, valamint hiperhidratáltá, vékonyabbá és törékenyebbé válnak.

Az in vitro növénynevelési protokollt érdemes az adott szőlőfajtára kidolgozni, kísérleti céltól függően, mert nincs egységes módszer. A mikroszaporítás szempontjából fontos kérdés, hogy az egyes szakaszokban mi az optimális hormonkoncentráció és azok egymáshoz viszonyított aránya.

Eddigi szakirodalmi kutatásaink során nem találtunk olyan publikációt, amely a hazánkban elterjedt szőlőfajták, például Kékfrankos vagy Leányka in vitro nevelésével, szaporításával foglalkozna. Munkánk hosszú távú célja, hogy ezt a hiányosságot pótolja, ennek jelenlegi eredményeit szeretném előadásomban bemutatni. Leánykával elvégeztünk egy hormonkombinációs kísérletet: előnevelés ½ MS médiumon 0,5 és 1 mg/l 6-BAP koncentráción 0,1 mg/l IBA mellett; majd 30 nap múlva az explantumok csak 0,1 mg/l IBA-t tartalmazó tápközegre kerültek át. Jelenleg Kékfrankos fajtával zajlik egy kísérlet ½ MS és WPM médiumon: 30 napig csak 6-BAP-on (0,2; 0,4; 0,6; 0,8 és 1 mg/l) történő előnevelés, majd a növények átkerültek csak 0,1 mg/l IBA-t tartalmú tápközegre. Az értékelés során mind a két esetben az alábbi paraméterek kerültek/nek értékelésre 90-120 nap múlva: hajtásszám és hossz, internódium hossza, levélszám és méret, gyökérszám és hossz.

Kutatásainkat a GINOP-2.3.2-15-2016-00061 pályázat támogatta.

Az innovatív haditechnológiára alapozott meggazdagodás és politikai befolyásszerzés: Robert Whitehead szerepe a fiumei torpedógyártás világsikerében (1823–1923)

Pelles Márton

Robert Whitehead (1823–1905) neve mára már összeforrott a torpedó mint fegyvernem forradalmasításával és világhírűvé tételével. Ennek az volt az oka, hogy az általa kifejlesztett, robbanófejjel felszerelt harci eszköz az évezredek óta használt ún. döfő orrot elavulttá tette az 1870-es évekre, és a tengeri hadviselésben a pusztítás mértékében egészen az atombomba első bevetéséig domináns fegyvertípus tudott maradni. A brit mérnök Nyugat-Európát bejárva végül Fiumében telepedett le 1856-ban, ahol előbb gőzgépek gyártásával foglalkozott, majd találkozva Giovanni Luppis partvédő fegyverének tervével, 1866-ra megalkotta a modern fogalmaink szerinti torpedó prototípusát. A folyamatosan továbbfejlesztett fegyverére alapozva Whitehead saját céget alapított Fiumében, és a következő évtizedekben a torpedó révén nemzetközi elismertségre, nagy vagyonra és hírnévre tett szert. 1905-ben bekövetkezett halálával nemcsak a gyár, de családja életében is hatalmas űrt hagyott maga után. Előadásomban felhasználok a Whitehead családról és a fiumei gyárról fennmaradt statisztikai, levéltári, sajtó és szakirodalmi forrásokat, és bemutatom Whitehead karrierjét.

Az egyévi önkéntességtől az előkészítő-tanfolyamokig: az első világháborús katona-tanulók iskolai kedvezményei

Szabó Róbert

A trianoni béke századik évfordulójához érkezve az első világháború kutatása még mindig időszerű. Ám, miközben a háború hadtörténetének megismerése mellett egyre nagyobb hangsúly kerül a hátszág jellegzetességeinek feltárására, napjainkban még mindig kevés szó esik a háború alatti oktatásügy sajátosságairól és annak szereplőiről. E feladatot részben hiánypótolva, tanulmányomban a háborúba önként bevonult vagy besorozott katona-tanulók speciális helyzetét, valamint a számukra a középiskolai tanulmányaik befejezése érdekében fogantatott kedvezmények rendszerét veszem górcső alá. A kérdéskör feltárását az egyéni sorsok megismerése céljából, valamint a releváns szakirodalom szinte teljes hiánya miatt főként levéltári dokumentumok felhasználása segítségével végzem el.

Kulcsszavak: első világháború, katona-tanuló, egyévi önkéntesség, előkészítő-tanfolyam

Virtuális rendezvények: a fizikai és az online tér különbségei

Személyi László

A COVID-19 okozta bizonytalanság az idei évben nagy kockázatot jelent a hagyományos fizikai rendezvények szervezésében, továbbá a közönség igényei is átalakulóban vannak: egyre többen (főleg fiatalok, vidékiek és "álláshalmozók") keresik az online követhető eseményeket. Az olyan események szervezői, mint konferencia, közgyűlés, workshop, tréning vagy egyszerű előadások, minden helyzetben biztosra próbálnak menni, miközben minél tökéletesebben igyekeznek kielégíteni a résztvevők heterogén igényeit. Ezért az idei eseményeket sokan mindenképp elérhetővé teszik az online térben, és figyelmet szentelnek számos ügyfélélményt befolyásoló területnek: info-portál, regisztráció, belépés, előadások, networking, gamification, stb.

A rendelkezésre álló negyed órában igyekszem feltárni a fizikai és az online tér közti különbségeket, és ezek hatását az esemény-szervezés sikerére. Továbbá tippeket szeretnék adni az online események szervezőinek, hogy minél hatékonyabban érhessék el a rendezvényük céljait. Forrásaim az elmúlt években résztvevőként szerzett tapasztalataim, vállalkozásom ügyfélkörében végzett megfigyeléseim, és néhány nem saját kutatási eredmény.

Gondolatok az állami gyermekvédelem történetéhez

Szépvolgyi Enikő

A 19. század második felében nyilvánvalóvá vált, hogy egyes szociális problémák megoldása aktív állami szerepvállalást kíván, mindezzel párhuzamosan pedig a gyermekekről alkotott kép is nagymértékű átalakuláson ment keresztül. A gyermekvédelem komplex területén az aktív állami cselekvőség szükségességének felismerése döntő jelentőséggel bírt, hiszen a gyermekek az életkorral összefüggő fizikai és lelki adottságaiknál, kiszolgáltatott helyzetüknél fogva többletvédelemre szorulnak. Az állami gyermek- és ifjúságvédelem vonatkozásában jelentős előrelépés történt az 1898. évi XXI. törvénycikk, valamint az 1901. évi VIII. és XXI. törvénycikkek által, melyek nyomán kiépült az állami gyermekmenhelyek rendszere.

Előadásomban a dualizmuskori állami gyermekvédelem jogtörténeti szempontú elemzésére vállalkozom. A gyermekvédelem körébe tartozó, a 19-20. század fordulóján jelentősebb szakmai figyelmet kapó területek meghatározásánál elsősorban a szakirodalomra hagyatkozom. Tekintettel arra, hogy a Magyar Jogászegyleti értekezésekben a tárgyalt korszak jogi szabályozásának és jogalkalmazásának szakmai szempontú értékelését olvashatjuk, a gyermekvédelem szabályozásának jogtörténeti vizsgálatánál értékes forrásanyagot szolgáltatnak a folyóiratban megjelent tanulmányok. Ennek keretében elsősorban a gyermekvédelem büntetőjogi és közigazgatási jogi vonatkozásaira koncentrálok az előadás.

A magyar marimba

Szives Márton Gábor

Jótól venni az ötleteket nem szégyen! Főleg, ha bele tudjuk építeni azt saját művészi világunkba.

Reményi Attila "Strokes" című marimba szólója pedig ennek a példaképe, ahogy a külföldi marimba-irodalom és Abe Keiko kifejezés-paletta javát elegyíti saját stílusával. A PSAK XV. szempontjából kétszeresen fontos a mű: A magyar marimba-irodalom első fecskéje, sőt, fecskecsoportja, ráadásul a mű is, szerzője is győri.

Egy kis koncert és egy kellemes bemutató.

Szemelvények a Széchenyi fürdő tervezéstörténetéből

Tóth Enikő

A Széchenyi fürdő fővárosunk fontos látványossága. Czigler Győző, aki a tervezést 21 éven keresztül végezte, minden bizonnyal bízott is a sikerében. Már-már mániákusan ragaszkodott az építkezéshez. 1905-ben bekövetkezett halála előtt arról is rendelkezett, hogy a fürdő tervezését irodavezetője, Dvořák Ede vegye át. A Városliget régi fürdőjének bővítéséhez először 1884-ben készített terveket az iroda. Czigler elismert szaktekintély, építész és műegyetemi tanár volt. Első nagy sikere, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet aranyérme 1882-re tehető, s a Gellért-hegyi Pantheon tervére kapta. Országszerte lakó- és középületek, egyházi művek sora köthető a nevéhez, s mégis, posztumusz műve, a Széchenyi fürdő kapcsán kerül elő legtöbbször a neve. Mint más művei, így a pesti Hunyadi téri és Hold utcai vásárcsarnokok, vagy a lágymányosi műegyetemi épületei kapcsán, a fürdőtervezés miatt is tanulmányutakat tett, melyek során Európa legjelentősebb gyógyfürdőit tanulmányozta. A műfajban gyakorlati tapasztalatokkal is rendelkezett, hiszen ő tervezte a Rudas fürdő restaurálását, s a balatonfüredi hidegfürdőt. Az 1909–1913 közötti megvalósításig sok változáshoz kellett igazodnia a tervezőnek. Nem csak a rendelkezésre álló anyagi keret, de például a helyszín, az építészeti ízlés is változott. A városvezetés köreiben komoly vitát okozott, hogy mennyire helyes egy nagyberuházást tervpályázati kiírás nélkül kiadni. A sajtó erős támadásokkal igyekezett megtörni az elismert építész tekintélyét, s megingatni benne a városatyák bizalmát. A munka „örökítése” is sokakból ellenérzéseket váltott ki, azonban az ilyen jellegű tiszteletadás az építész-barátok között nem egyedülálló eset, s Czigler maga is vett át pályázat kiírása nélkül olyan műveket, melyeket elhunyt barátai kezdtek tervezni. Előadásomban a fürdő tervezéstörténetét tekintem át, a fennmaradt sajtó- és levéltári források, illetve rajzoló hagyatékokban található anyagok fényében, elhelyezve a művet Czigler és Dvořák pályafutásán belül.

Hogyan szorong a patkány? Klinikai endofenotípusok a preklinikumban

Varga Zoltán Kristóf

A különböző, abnormális mértékű vagy jellegű szorongással járó betegségek komoly terhet rónak társadalmunkra. Az új terápiák fejlesztése, illetve a már létező kezelések háttérében álló mechanizmusok pontosabb megismerése elsősorban állatmodellek fejlesztésével lehetséges. Ez különösen nagy kihívás, mikor olyan komplex, az emberekre jellemző jelenségeket vizsgálunk, mint a szorongás vagy a depresszió. Előadásom során a teljesség igénye nélkül kísérlem meg bemutatni, milyen lehetőségeink vannak az összetett, mentális kórképek preklinikai modellezésére, és hogy ezek által hogyan juthatunk közelebb azok megértéséhez és kezeléséhez.

A munkanélküliség kezelésének lehetőségei a közfoglalkoztatás bázisán szerveződő szociális szövetkezetek körében

Virág Ádám

A szociális szövetkezetek tevékenysége kiemelt fontosságú az esélyek kiegyenlítésében és a társadalmi kohézió megteremtésében, valamint kifejezetten az elmaradott térségek munkanélküliségének csökkentésében. A hazai lokális foglalkoztatás egyik zászlóshajóját vizsgálom, a munkanélküliség kezelésében betöltött szerepét elemzem. A kvalitatív módszereken belül a szociológiai terepmunkát, majd ezt követően az esettanulmányi szintű feldolgozást választottam kutatásom során módszerként, három fő dimenzió köré építve vizsgálatomat. A szociális szövetkezetek közül kiválasztottam egy megszűnt (jogszabályi változás után nem újjáalakult) és egy működő, sikeres szövetkezetet, mely az észak-alföldi régióban lett bejegyezve, és több éves működést tudhat maga mögött. Az első kiválasztási dimenzióban a szociális szövetkezetek korábbi, empirikus adatokkal alátámasztott - a szövetkezeti törvény életbe lépését követő - változásaira fókuszáltam. A terep kiválasztásának második fő kritériumát a szociális szövetkezet elhelyezkedése adja. A terepkiválasztás harmadik fő kritériuma a tevékenységi terület szerinti elkülönülés. A kutatási kérdések kiterjedtek a humán-erőforrás fluktuáció kérdéskörére, a kötelező önkormányzati tagságra mint lehetséges új hatalmi pólusra. A szociális szövetkezetek megszűnése mögött álló háttértényezők feltárása során a kapott statisztikai adatok másodelemzéséből kirajzolódik, hogy megyei szinten eltérés mutatkozik a szociális szövetkezetek működő és megszűnt szövetkezetei között. Az önkormányzati tagság kényszerét teherként érzékelték a civil szervezeti tagsággal rendelkező, prosperáló szociális szövetkezet. A negatív kategórián belül a mellékvágányt az önkormányzati tagság és a megszűnés veszélye jellemezte. A kötelező önkormányzati tagság 2018. január 1-től kényszerpályának tűnik. A célok tekintetében a profit és a fenntarthatóság erőteljesen összekapcsolódik, melyben a munka központi szerepet játszik.